

Українська Федерація Інформатики
Інститут кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)

ІНФОРМАТИКА ТА СИСТЕМНІ НАУКИ (ІСН-2015)

МАТЕРІАЛИ
VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

(м. Полтава, 19-21 березня 2015 року)

За редакцією професора О. О. Ємця

Полтава
ПУЕТ
2015

**ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ДАНИХ
ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ДЛЯ
МОДЕЛЮВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ
ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛАНДШАФТІВ**

*Д.В. Стефанишин, д.т.н., доцент; А.М. Лагоднюк, аспірант;
Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного
простору НАН України
dvstefanyshyn@yahoo.com, A.M.Lahodniuk@nuwm.edu.ua*

Управління ландшафтами, що змінюються, з метою забезпечення цілісності їх екосистемних функцій неможливе без розробки прогнозних моделей, які б на основі використання інформації про земну поверхню, процеси та явища природного і антропогенного характеру, які на ній відбуваються, дозволяли б відслідковувати ландшафтні трансформації в просторі і часі [1].

Прогнозну просторову модель ландшафту можна розробляти у вигляді сімейства індуктивних моделей [2], що будуються на основі узагальнення (ансамблю) ситуаційних інтерпретаційних моделей у складі параметрів, за допомогою яких в залежності від завдання прогнозування, описується фазовий стан ландшафту як складної динамічної системи в певний проміжок часу. При цьому в якості інтерпретаційних моделей для вибраних параметрів можуть використовуватися відносно прості залежності кінематичного та регресійного типу [3].

Залучення даних дистанційного зондування Землі (ДДЗЗ) та застосування геоінформаційних систем (ГІС) і технологій (ГІС-технологій) надає додаткові можливості для обробки, аналізу та використання просторової (просторово-розподіленої) інформації для розв'язання поставленої задачі. Спеціалізована обробка ДДЗЗ засобами ГІС сприяє суттєвому скороченню колосальних затрат часу та матеріальних ресурсів для створення якісно нової, актуальної, високого ступеня надійності вихідної геоінформації [4], на базі якої надалі можуть вибудовуватися адекватні інтерпретаційні та прогнозні просторові моделі ландшафтів.

Побудова інтерпретаційної моделі ландшафту включає наступні основні етапи [5]: 1) вибір, обґрунтування та оцінка ДДЗЗ, а також програмного забезпечення; 2) попередня обробка ДДЗЗ та побудова первинних геоінформаційних моделей територій; 3) тематична обробка ДДЗЗ, в тому числі:

- неконтрольована класифікація (без навчання, на основі кластерного аналізу, наприклад, за алгоритмами CLUSTER та ISOCLUST);

- вибір еталонних ділянок на основі польових обстежень;

- контрольована класифікація (з навчанням, з ідентифікацією за еталонами, з використанням жорстких і гнучких класифікаторів).

Для побудови адекватних інтерпретаційних моделей більшості ландшафтів, зокрема в умовах Волинської височини та Поліської низовини, достатньо використовувати ДДЗЗ середньої роздільності. Значний потенціал їх використання для вивчення багаторічної динаміки природних комплексів мають дані Landsat, що вільно поширюються через веб-сервіс GLOVIS Геологічною службою США (<http://glovis.usgs.gov>) [6].

Фрагмент зображення Млинівсько-Дубнівського ландшафту
Волинської височини

В якості ДДЗЗ високої роздільності для уточнення сезонних

змін в далекій ретроспективі можуть використовуватися супутникові дані високої роздільності (5 метрів), що були зібрані в 1974-1999 р. р. з серії радянських супутників «Ресурс-Ф». Ці знімки є унікальними, оскільки ретроспективних даних такої роздільності у світі практично не має.

Такий підхід до вибору ДДЗЗ в повній мірі забезпечить якість основних їх характеристик, необхідних для побудови як інтерпретаційних (ситуаційних), так і індуктивних (прогнозних) моделей ландшафтів, а саме [6, 7]: просторової роздільності, спектрального діапазону, сезону та часу знімання.

Література

1. Міллер Г.П. Ландшафтознавство: теорія і практика / Г.П. Міллер, В.М. Петлін, А.В. Мельник. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 172 с.
2. Stefanyshyn D.V. A Method of Forecasting of Indexes of Dynamic System that evolves slowly, based on Time Series Analysis / D.V. Stefanyshyn // ICIM 2013. Proc. of 4th Int. Conf. on Inductive Modelling. Kyiv, Ukraine, 2013. – P.P. 221-224.
3. Kuhn M. Applied Predictive Modeling / M. Kuhn, K. Johnson. – New York: Springer Science+Business Media, 2013. – 600 p.
4. ДеМерс М.Н. Географические Информационные Системы. Основы / М.Н. ДеМерс. Пер. с англ. – М.: Дата+, 1999. – 489 с.
5. Лагоднюк А.М. Про використання ГІС-технологій та ДДЗЗ в задачах просторового моделювання і прогнозування трансформації ландшафтів / А.М. Лагоднюк, Д.В. Стефанишин // ПІКТ-2014. Тези доповідей. ЧНУ. – Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2014. – С. 185-186.
6. Красовський Г.Я. Космічний моніторинг безпеки водних екосистем із застосуванням геоінформаційних технологій / Г.Я. Красовський. – К.: Інтертехнологія, 2008. – 480 с.
7. Лабутина И.А. Использование данных дистанционного зондирования для мониторинга экосистем ООПТ / И.А. Лабутина, Е.А. Балдина // WWF. Проект ПРООН/ГЭФ/МКИ «Сохранение биоразнообразия в российской части Алтае-Саянского экорегиона» – М., 2011. – 88 с.